

2.5. ORDAINKETA BAKARREKO ESKUBIDEAK LORTU, GALDU, TRANSMITITU ETA ALDATZEA

2.5.1. ERRESERBA NAZIONALA

Europar Batasuneko araudiaren arabera, Estatuak diru-erreserba izan behar du, honako egoera hauetan dauden nekazariei ordainketa bakarreko eskubideak esleitu ahal izateko:

- Jarduerak 2002ko abenduaren 31 ondoren hasiko dituztenei (edo 2002. urtean bertan, baina urte horretako erreferentzia-zenbatekorik izan gabe).
- Berregituratu edo garapeneko programa publikoei lotutako zonetako nekazariei, lurak uztea saihesteko edo zona hauetan desabantailak konpentsatzeko.
- Berezi bezala sailkatutako egoeretako batean dauden nekazariak (ikus 2.2. Ordainketa bakarreko eskubideen onuradunak atala, eta Erreserba nazionalako eskubideak berriz esleitzearen ondoriozko onuradunak azpiatala).

Erreserba nazionalako eskubideen esleipena, nekazarien arteko tratu-berdintasuna bermatzeko, eta merkatua eta lehia faltsutzea saihesteko egiten dute.

Erreserba nazionalako eskubideak ezin dituzte 5 urtez laga, ondorengotzan ez bada, eta bost urte horietan urtero erabili gabeko erreserbako edozein eskubide erreserba nazionalaren esku geratuko da berehala.

2.5.2. ERRESERBA NAZIONALA EZARTZEA

Erreserba monetarioa da, hau da, euroz osatua dago eta ez eskubidez. Horrenbestez, ez du eskubide berezirik ez eta erretiratzeko eskubiderik ere; beraz, erreserbatik esleitutako eskubideak ez dira horrelakoak izango.

Erreserba nazionala hornitzeko hainbat mekanismo daude. Zenbait erreserba nazionala sortzeko unean ezartzen dira eta besteak ondorengo faseetan:

- Zati egokituari dagozkion murriztapenak erreferentzia-zenbatekoari aplikatu ondoren, produktu guztien erreferentzia zenbatekoei aplikatzen dieten murriztapena (gehienez % 3).
- Behin-behineko eskubideak aplikatuko ez dituzten produktoreen erreferentzia-zenbatekoen batura.
- Hiru urteko epean erabili gabeko eskubideak.
- Transferentzien ondoriozko bidesariak.
- Esleitu eta hurrengo bost urteetan urtero erabiliko ez dituzten esleitutako erreserba nazionalako eskubideak.
- Maximo nazionalako mugaren eta nekazariei emandako erreferentzia-zenbatekoen baturaren arteko diferentzia (muga nazionala, erreferentzia-zenbatekoen batura baino handiagoa bada), erreserba nazional hau hornitzeko murriztapena egin aurretik.
- "Ezusteko mozkinaren" ondorioz aplikatutako murriztapenak.
- Hainbat produktoreri transferitu ahal izateko, produktoreek erreserba nazionalari "nahita" itzultitako eskubideak.

Adibidea. Nekazari bati 100 eskubide esleitu dizkiote eta ordainketa bakarra 70 eskubiderengatik eskatzen du. Gutxieneko % 80 erabili ez duelako bere eskubideak (lurrik gabe) saldu nahi baditu, 30 eskubide itzuli beharko dizkio erreserba nazionalari. Une horretatik aurrera bere eskubideak saldu ahal izango ditu.

Ezusteko mozkina

Erreferentzia-epearen eta 2004ko maiatzaren 15aren artean, ustiategi osoa edo zati bat 6 urte edo gehiagorako saldu edo alokatu zuten, eta salmenta edo alokatzea egin eta urte beteko epean ustiategia, saldutako zatia edo alokatutako zatia ordezkatu ez zuten pertsonen ezarriko diete ezusteko mozkineko klausula.

Hori gertatzen denean, eskubideak esleitzuz, nekazariak ezohiko mozkina lortzen duela ulertzen dute, eta horregatik, saltzailearen edo alokatzailearen erreferentzia-zenbatekoei honako atxikipen hauek ezartzen dizkiete:

- 2004ko maiatzaren 15a baino lehen salduz gero, saldutako hektareen eta produkzio-unitateen zenbatekoaren % 90 arte.
- 6 urte edo gehiagorako alokatuz gero, alokatutako hektareen eta produkzio-unitateen erreferentzia-zenbatekoaren % 50 arte, gehi adierazitakoaz gain alokatutako urte bakoitzeko % 5 gehiago, % 20ra heldu arte gehienez.

Klausula hau ez dute gauzatuko, salmenta edo alokatzeko unetik hasi eta urte beteko epean, edo edozein kasutan 2004ko apirilaren 30a baino lehen, saldutako ustiapenaren zatia ordezkatu badu saltzaileak edo alokatzaileak. Klausula hori ere ez dute gauzatuko nekazariak eskubideak kontratu batean laga baditu edo kontratua 2004ko maiatzaren 15a baino lehen aldatu badu, edo nekazariak, salmentaren edo alokatzearen prezioa ustiapenaren balioarekin bat datorrela, edo zati baten lagapenaren kasuan, laguntza-eskubiderik gabeko ustiapenaren zati baten balioarekin bat datorrela egiaztatzen badu.

2.5.3. ORDAINKETA BAKARREKO ESKUBIDEAK TRANSMITITZEA

Eskubideak saldu edo alokatu ahal izango diren ondasunak dira. Horretarako hainbat baldintza bete beharko dituzte.

Eskubideak transmititu (saldu edo alokatu) ahal izango dira nekazariari behin betiko esleitu dizkietenean, hots, 2006. urtean behin-behineko eskubideak eskatu eta kobratu, eta behin betiko esleitzen diotela Administrazioak adierazi ondoren.

Saldu edo alokatzeko ez da Administrazioaren berariazko baimenik behar, nahikoa da transakzioaren berri ematea, bi nekazarien eskubide-esleipenean kontuan hartzeko.

Sortu ziren estatu berean kokatutako beste nekazari bati laga ahal izango dizkiete laguntza-eskubideak, inter vivos ondorengotzako edo mortis causako kasuak salbuetsita; eta kasu hauetan ere, sortu ziren estatu kidean bakarrik erabili ahal izango dituzte. Eskubideak lagatzeko kasuan egingo dituzten atxikipenak kontuan hartu gabe, eskubideak erabiltzeko ez dute mugarik izango sortu diren Autonomia Erkidegoan.

Ondorengo ezaugarriak kontuan hartuta, eskubideak salerosteko hainbat modu daude:

- Iraupena: behin betikoa (salmenta) edo aldi baterako (alokatzea).
- Eskubideekin batera lurra dauden ala ez.

Eskubideak transmititzeko honako muga hauek daude:

- Produktorearen berezko ezaugarriak.
- Eskubideen transmisio-motak.

- *Produktorearen berezko ezaugarriek jarritako mugak:* Ezinbesteko kasuak ematen ez badira, nekazari batek ezingo dizkio beste produktore bati bere eskubideak saldu edo alokatu ondorengo baldintza hauek eman arte:
 - Urte berean gutxienez esleitutako eskubideen % 80 erabili dituzten arte, edo saltzaileak bere borondatez erreserba nazionalari, lehen urtean erabili ez dituen eskubide guztiak eman arte.
 - Erreserba nazionalak duela 5 urte edo gehiago eskubideak esleitu badizkio.

- *Eskubideen transmisio-motaren mugak.*
 - Eskubideak alokatzea: eskubideak alokatu ahal izateko, eskubideen kopurua adina hektarea onargarri behar dira.
 - Eskubideen salmenta: lurrarekin edo gabe joan daitezke.

2006ko ordainketa bakarreko eskaera-data amaitu aurretik egindako ustiatgien salmentak lurri lotuta dauden eskubideen lagapenak izango dira salmenten ondoriozko atxikimenduen kasuan, eta salerosketako kontratuan honako hau adieraziko duen klausula dagoenean: ustiategiari edo lagatako zatiari dagozkien ordainketa bakarreko azalera eta erreferentzia-zenbatekoak lagatzen dituzte. Klausula hau, erosteko unean edo ondoren, aldaketa baten bidez, sartu ahal izango dute.

Eskubide bereziak saldu edo alokatuz gero, eskubide hauen ezaugarri espezifikoak ez zaizkio nekazari hartzaileari transferituko, eta honi eskubide arruntak errespetatuko zaizkio, eskubide berezi guztiak saldu edo alokatzen ez baditu.

Erretiratze-eskubideak emanez gero, emandako eskubideek erretiratze-eskubidea izaten jarraituko dute, eta, beraz, erabiltzeko baldintzak izaten jarraituko dute.

ESKUBIDEEN TRANSFERENTZIEN GAINEAN EGIN BEHARREKO ATXIKIPENAK:

Eskubideen salmentek atxikipenak (ordainsariak) izango dituzte. Atxikipenak diferenteak izango dira salmenta lurrekin edo lurrik gabe egiten badituzte. Egin beharreko kenkariak oraindik zehaztu ez badituzte ere, honako hauek izan daitezke:

- Laguntza-eskubideen salmenta lurrik gabe: Ordainketa Bakarra ezartzeko lehen hiru urteetan % 50eko atxikipena, eta ondoren % 30ekoa.
- Eskubideen salmenta lurrekin: % 5eko atxikipena.
- Eskubideen salmenta ustiategi osoarekin: % 0ko atxikipena.
- Ustiategia hasten duten nekazari berriei eskubideak saltzea: % 0ko atxikipena.

Eskubideak finkatuak daudenean, 2006. urtearen ondoren ordainketa bakarreko eskubideak saltzen badituzte, salmentaren xede diren eskubideek balio zehatza izango dute. Horrenbestez, nekazari batek balio diferentetako eskubideak izango ditu.

Aplikatzeko lehen urtean, hau da, 2006. urtean, ordainketa bakarreko erregimenak babestuta eskaera-data amaitu aurretik alokatutako ordainketa bakarreko eskubideak aktibatze honako hau egin behar dute: eskubideen jabeak eskubideak aktibatu behar ditu, hau da, 2006ko laguntza-eskaeraren lehen zatia burutu beharko du (alokatze kontratuaren kopia bat erantsi beharko du) eta eskubideen alokatzaileak ordainketa bakarreko eskaera egin beharko du, hau da, 2006ko laguntza-eskaeraren bigarren zatia egin beharko du (alokatze kontratuaren kopia erantsi beharko du).